

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksestä laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain muuttamisesta sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain kumoamisesta

Eduskunta on 15 päivänä marraskuuta 1993 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 202.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina maa- ja metsätalousministeri Martti Pura, kansliapäällikkö Reino Uronen, ylijohtaja Ilkka Ruska, neuvotteleva virkamies Paavo Mäkinen, maatalousneuvos Heimo Hanhilahti, maatalousneuvos Esko Juvonen, maatalousneuvos Seppo Hassinen ja ylitarkastaja Sirpa Karjalainen maa- ja metsätalousministeriöstä, ulkomaankauppaministeri Pertti Salolainen, budjettipäällikkö Raimo Sailas ja vanhempi hallitussihteeri Elise Pekkala kauppa- ja teollisuusministeriöstä, valtiovarainministeri Iiro Viinanen, kansliapäällikkö Matti Vuoria, budjettisihteeri Elina Selinheimo ja finanssisihteeri Irmeli Virtaranta valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Antti Satuli ulkoasiainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Arja Manner oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Pirkko Kovanen ja tullisihteeri Merja Sandell tullihallituksesta, tullineuvos Klas Stening tulliasiain neuvottelukunnasta, piiripäällikkö Juha Lehtinen Oulun maaseutuelinkeinopiiristä, tutkimuspäällikkö Juhani Pennanen Kilpailuvirastosta, osastonjohtaja Keijo Hyvönen Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, puheenjohtaja Ola Rosendahl Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, toimitusjohtaja Pekka Härmäläinen ja ulkomaankauppapäällikkö Lea Lastikka Elintarviketeollisuusliitosta, pääsihteeri Leena Simonen Suomen Kuluttajaliitosta, johtaja Osmo Laine Kaupan Keskusliitosta, toimitusjohtaja Timo Peltola Huhtamäki Oy:stä ja toimitusjohtaja Esko Lindstedt Cultor Oy:stä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan maidon kaksihintajärjestelmään kuuluvien maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun

lain voimassaoloaikaa jatkettavaksi kahdella vuodella vuoden 1996 elokuun loppuun.

Kiintiöiden liikkuvuutta esitetään samalla lisättäväksi tekemällä maidon tuotantokiintiöiden siirto maaseutuelinkeinopiirien sisällä mahdolliseksi sopimuksen perusteella. Lisäksi ehdotetaan kiintiömaksua alennettavaksi vientikustannusten alenemisen johdosta. Valitusoikeutta korkeimpaan hallinto-oikeuteen esitetään rajoitettavaksi siten, että lisäksi kiintiöiden osalta siirrytään muutoksenhakulupajärjestelmään.

Kaksihintajärjestelmään liittyvä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annettu laki ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvion esitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunta pitää sinänsä hyvänä, että lakiehdotuksessa ehdotetaan väljennettäväksi tuotantokiintiöiden liikkuvuutta ja siten kiintiöjärjestelmän joustavuutta sallimalla kiintiöiden siirto viljelijöiden keskinäisten sopimusten perusteella. Maidontuotannosta luopuvan tilan tuotantokiintiömäärästä lisättäisiin toisen sopimusosapuolen kiintiöön litramäärä, joka vastaa maidontuotannosta luopuvalla maatilalla kiintiön perusteella tuotetun maidon määrää. Kiintiön ja tuotetun maitomäärän erotus siirrettäisiin maaseutuelinkeinopiirille myönnettäväksi kiintiöinä ja lisäksi kiintiöinä.

Valiokunta edellyttää, että viljelijöiden keskinäisten sopimusten perusteella tapahtuvien kiintiönsiirtojen hintatasoa ja sen aiheuttamia kustannusvaikutuksia seurataan.

Lisäkiintiöiden myöntämisen osalta valiokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota tilansa vastikään vastaanottaneiden, yleensä nuorten viljelijöiden asemaan, samoin kuin niiden viljeli-

jöiden asemaan, jotka ovat vaikeasti velkaantuneita. Valiokunta toteaaakin, että kyseisten viljelijöiden taloudelliset mahdollisuudet lisäkiintiöiden vastikkeelliseen hankintaan olisivat monessa tapauksessa vähäisiä. Valiokunta ehdottaakin esityksen toisen lakiehdotuksen 13 §:n 6 momentin säännöksiä muutettavaksi siten, että siirrettäessä tuotantokiintiö tai sen osa sopimuksen perusteella puolet luovuttavan tilan kiintiöstä tai luovutettavasta kiintiön osasta siirrettäisiin tai yhdistettäisiin luovutuksen saajan kiintiöön ja puolet siirrettäisiin maaseutuelinkeinopiirille myönnettäväksi kiintiöinä ja lisäkiintiöinä. Tätä koskeva säännös korvaisi momentin neljännen virkkeen, jolloin uuden virkkeen jälkeen tulisi lisättäväksi virke ”Tällöin osasta kiintiötään luopuvan tilan uudeksi kiintiöksi vahvistetaan tilan aikaisemman kiintiön ja siitä luovutetun osan erotus”. Samalla momentin ensimmäisestä virkkeestä tulisi poistettavaksi viittaus pykälän 5 momenttiin.

*Valiokunta edellyttää, että uusia tuotantokiintiöitä vahvistettaessa tai tuotantokiintiöitä korotettaessa esityksen toisen lakiehdotuksen 14 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa etusijalle on asetettava nuoret tuottajat sekä tuottajat, joiden talouden vakaannuttamista ja tilojen elinkel-
poisuutta lisäkiintiöt edistäisivät ratkaisevasti.*

Toisen lakiehdotuksen 25 §:ään sisältyy muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota 25 §:n 3 momentin

toiseen virkkeeseen, jonka mukaan maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lisäkiintiön myöntämistä koskevassa asiassa antamaan päätökseen saisi hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Luvanvaraisuutta ei ole perusteltu esityksessä. Valiokunta on mietinnössään n:o 18/1992 vp tuonut esiin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan aseman lainkäyttöelimenä ja samalla todennut, että erityislakeja säädettäessä tulisi suhtautua pidätyvästi valitusrajoitusten asettamiseen. Lisäksi valiokunta on edellyttänyt erityissäännöksiin jo sisältyvien valituskieltojen selvittämistä ja toimenpiteitä muutoksenhaun saattamiseksi tältä osin kansainvälisten velvoitteiden mukaiseksi. Valiokunta kiirehtii selvityksen tekemistä ja toimenpiteisiin ryhtymistä.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä edellä esitetyin muutoksin ja huomautuksin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

2.

Laki

maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä 27 päivänä heinäkuuta 1984 annetun lain (570/84) 12 §:n 3 momentti, 13 §:n 4 ja 5 momentti, 14 §:n 1 ja 2 momentti, 15 §, 16 §:n 1 momentti, 17—21 ja 25 § sekä 34 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 12 §:n 3 momentti 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1258/89), 13 §:n 4 momentti, 14 §:n 1 ja 2 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 34 §:n 1 momentti 4 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1190/92), 13 §:n 5 momentti 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1086/85), 15 § muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1988 ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla (1302/88 ja 1312/90), 17 § osittain muutettuna mainituilla 31 päivänä joulukuuta 1985 ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla, 19 § viimeksi mainitussa laissa, 20 § osittain muutettuna mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1988 annetulla lailla, 21 § muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1987 annetulla lailla (1336/87) sekä mainituilla 22 päivänä joulukuuta 1989 ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla ja 25 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, sekä

lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 31 päivänä joulukuuta 1985 ja 4 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla, uusi 6 ja 7 momentti seuraavasti:

12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

(4 ja 5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kun on kyse 4 momentin mukaisesta maatalan tai peltojen oston taikka vuokrauksen yhteydessä tapahtuvasta kiintiöiden yhdistämisestä (*poist.*), maidontuotannosta luopuvan tilan kiintiöstä siirretään tai yhdistetään määrää, joka vastaa maatilalla tuotetun maidon määrää. Tuotetun maidon määrää laskettaessa otetaan tällöin huomioon kahden edellisen kalenterivuoden aikana maatilalta meijeriin toimitetuista maitomääristä suurempi. Kiintiön ja tuotetun maitomäärän erotus siirretään maaseutuelinkeinopiirille myönnettäviksi kiintiöinä ja lisäkiintiöinä. Kun on kyse 5 momentin mukaisesta tuotantokiintiön tai sen osan siirtämisestä sopimuksen perusteella, puolet luovuttavan tilan kiintiöstä tai luovutettavasta kiintiön osasta siirretään tai yhdistetään luovutuksen saajan kiintiöön ja puolet siirretään maaseutuelinkeinopiirille myönnettäviksi kiintiöinä ja lisäkiintiöinä. Tällöin osasta kiintiö-

tään luopuvan tilan uudeksi kiintiöksi vahvistetaan tilan aikaisemman kiintiön ja siitä luovutetun osan erotus. Edellytyksenä kiintiön yhdistämiselle tai siirtämiselle 4 ja 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on lisäksi, että tiloilla, joita kiintiöiden yhdistäminen tai siirtäminen koskee, ei ole voimassa valtion tai maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kanssa tehtyä maataloustuotannon vähentämis- tai luopumissopimusta. Hakemus kiintiöiden yhdistämisestä on toimitettava 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa maaseutuelinkeinopiirille viimeistään kiintiökauden päättymistä edeltävän huhtikuun loppuun mennessä. Sanotun ajankohdan jälkeen jätettyjen hakemusten perusteella yhdistetyt tai vahvistetut kiintiöt tulevat voimaan seuraavan kiintiökauden alusta.

(7 mom. kuten hallituksen esityksessä)

14—21, 25 ja 34 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S.-L. Anttila, varapuheenjohtaja Iivari sekä jäsenet Järvilahti,

Kalli, Kohijoki, Koistinen, Koski, Lahikainen, Ollila, Polvinen, Pulliainen, Rajamäki, Rinne, Saario ja Westerlund.

Vastalause

Kiintiöjärjestelmä luotiin aikoinaan pysäyttämään maidon ja rasvan ylituotannon kasvu. Tämä on tietysti edelleen eräs olennainen tavoite. Tältä osin se olemassaolollaan koko ajan toimii vastoin muun muassa nuorten velkaisten tuottajien tilojen kehittämismahdollisuuksia.

Sosialidemokraatit ajoivat myös voimassa olevaan lakiin tilojen taloutta vakauttavana periaatteena sitä, että lisäksi kiintiöitä myönnettäessä toimenpidettä tarkastellaan osana tilan taloudellista vakauttamisjärjestelyä.

Kiintiöiden kauppamahdollisuus palvelee joustavuutta, mutta unohtaa kuitenkin kiintiöjärjestelmän säilymisestä johtuvat tilojen kehittämismahdollisuuksien puutteet muun muassa

nuorilla ja velkaisilla tuottajilla. Heidän mahdollisuutensa saada tuotantokustannuksia alhaalla pitävällä tavalla lisätuotantomahdollisuuksia esimerkiksi ilman investointeja vaikeutuvat.

Myöskään kokemukset EY:stä eivät puolla järjestelmän käyttöönottoa Suomessa, jossa ylituotanto sitoo edelleenkin valtion taloutta ja tuottajia sitovat markkinoinismaksut ylituotannon vientiin.

Vaikka valiokunta käsittelyn aikana lähestyi edellä esitettyjä näkemyksiä, on kyseessä periaatteellinen avaus tuotantokiintiöiden kapitalisoitumiseen ja markkinoinnin suuntaan ilman, että järjestelmän kustannukset olisivat irti valtiontalouden vastuusta.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 1993

Kari Rajamäki